

Proeve van een vernieuwing van de Nederlandse vertaling van het rooms-katholiek Lectionarium

De drie lezingen van de vier zondagen van de Advent (jaar C – Advent 2015)

Revisieteam:

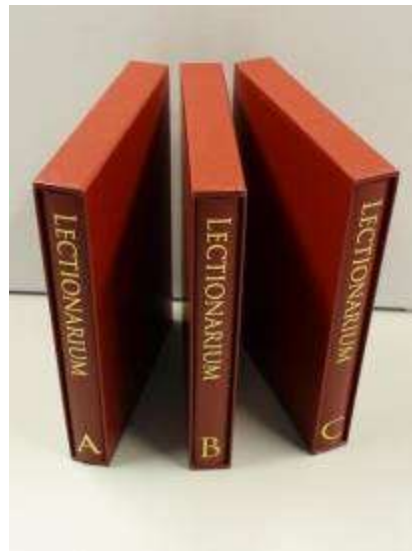
Dr. Jean Bastiaens, di.

Prof. dr. Adelbert Denaux, pr.

Dr. Benoît Standaert OSB

Lic. Stany d'Ydewalle, pr.

Zevenkerken, 15 oktober 2015

Woord vooraf

De Nederlandse vertaling van het *Lectionarium* – de uitgave met de lezingen voor de zondagsliturgie in een driejarige cyclus – dateert van enkele jaren na de afronding van het Tweede Vaticaans Concilie. De totumuitgave van de Willibrordvertaling van 1975 bestond nog niet. Sommige teksten werden overgenomen uit de commentaarserie *De boeken van het Oude Testament* en aangepast op basis van de liturgische vereisten.

We werken al zo'n 50 jaar met het huidig Lectionarium. Ondertussen is er veel gebeurd op het gebied van het vertalen van Bijbelteksten. Achtereenvolgens verschenen de Willibrordbijbel van 1975, een revisie van deze Willibrordbijbel in 1995, en de interconfessionele Nieuwe Bijbelvertaling in 2004. In al deze gevallen waren de Katholieke Bijbelstichting en de Vlaamse Bijbelstichting uitgever of co-uitgever.

Het Lectionarium is in zijn huidige vorm inderdaad gedateerd en dringend aan revisie toe. Dit is reeds lang bekend. Maar het blijkt moeilijk om hier ook werk van te maken. Toch is het een belangrijke dienst aan de honderden geloofsgemeenschappen in Nederland en Vlaanderen om een revisie van het bestaande Lectionarium aan te bieden.

Bij wijze van proeve heeft een team van exegeten een aantal teksten van het lectionarium gereviseerd. In dit document vindt u daar de vruchten van. Het is een werkdocument, waarin u de tekst van het bestaande Lectionarium geplaatst ziet naast de Willibrordvertaling (in de bijgewerkte editie van 2012) en de Nieuwe Bijbelvertaling. Tevens zijn de bronteksten (Hebreeuws of Grieks) erbij gevoegd. Bij elke gereviseerde tekst vindt u ook een verantwoording van de doorgevoerde wijzigingen. Het opstellen van een gereviseerde vertaling van het Lectionarium is een zorgvuldig werk. Wij hebben met deze proeve willen laten zien dat het niettemin mogelijk is om op korte termijn resultaten te boeken. Men zou kunnen beginnen met een revisie van de A-cyclus (2016-2017) en per jaar een nieuwe cyclus onder handen nemen, om af te ronden met een eindredactie. Dan zou een volledig vernieuwd Nederlandstalig lectionarium in 2020 het licht kunnen zien. Uiteraard is het aan de Nederlandse en Vlaamse bisschoppen om het fiat voor een dergelijk revisieproject te geven, alsmede om te bepalen wie het zal uitvoeren.

Er bestaat ook een apart document met alleen maar de gereviseerde teksten van de drie lezingen van de komende Advent. U kunt dit document downloaden van de website www.bijbelhuiszevenkerken.be

Voor meer info kunt u terecht via het e-mailadres info@bijbelhuiszevenkerken.be.

Wij hopen dat een aantal geloofsgemeenschappen deze 'proeve' willen laten klinken in de zondagsliturgie van de komende Advent. Alle feedback is welkom!

Het redactieteam hoopt met deze uitgave bij de gelovigen en bij het KBS-bestuur nieuwe interesse op te wekken voor de noodzakelijke revisie van het bestaande Lectionarium, opdat het Woord van God zich verder verbreidt en vrucht draagt.

Uitgangspunten voor de revisie van het Lectionarium

1. Het huidig Lectionarium stamt uit het einde van de jaren zestig, begin jaren zeventig, en is een tekst die nauw aanleunt bij wat later (in 1975) de eerste Willibrordvertaling zou worden. De bisschoppen van Nederland (en Vlaanderen) hechten bijzonder aan de vertaling van 1975, en vinden deze beter aansluiten bij de liturgische taal dan de vertaling van 1995. Het redactieteam heeft zich daarom georiënteerd op de bestaande tekst en op de Willibrordvertaling van 1975, om op die basis verder te werken aan een betere tekst.
2. Waarom dient de tekst van het bestaande Lectionarium verbeterd te worden?
 - Ouderwets taalgebruik
 - Achterhaalde werkwoordsvormen
 - Kromme taalconstructies
 - Slechte verbindingen tussen de zinnen, vooral in retorische teksten
 - Onnauwkeurige aansluitingen bij het overslaan van verzenKortom: een slechte voorleesbaarheid. Dit heeft tot gevolg dat in veel geloofsgemeenschappen met name de tweede lezing veelal wordt weggelaten (zodat de oudste christelijke geloofsgetuigenissen niet meer gehoord worden).
3. Uitgangspunt voor de verbetering is dus de bestaande tekst van het Lectionarium (i.c. de WV-1975). Het is goed mogelijk om, vertrekkende van deze vertaling, een betere tekst te creëren.
4. Bij die verbetering kan gekeken worden naar de Willibrordvertaling van 1995 en naar de Nieuwe Bijbelvertaling, uiteraard steeds tegen de achtergrond van *Biblia Hebraica Stuttgartensia* en *Novum Testamentum Graece* van Nestle-Aland.
5. Behalve met de Hebreeuwse grondtekst, dienen we voor OT-ische en NT-ische teksten rekening te houden met de vertaling van de Hebreeuwse teksten in Septuagint en Vulgaat. De 'traditie' heeft hier voorrang. De facto gaat het vooral om een aantal 'gevoelige' plaatsen.
6. Het is niet de bedoeling om de tekst te verfraaien, maar enkel om deze te verbeteren daar waar er aanwijsbare mankementen zijn zoals genoemd onder punt 2. Er moet dus een blijvende continuïteit zijn tussen de *Wortlaut* van het bestaande Lectionarium en de *Wortlaut* van de nieuwe tekst. Het heeft immers geen zin een tekst te creëren die, wegens gebrek aan continuïteit, bij voorbaat door het kerkvolk van de hand gewezen wordt.
7. Het is mogelijk dat er een wijzigingsvoorstel wordt gedaan op basis van de grondtekst (*Biblia Hebraica Stuttgartensia* / Grieks, NA-28^e editie). In sommige gevallen kan men oordelen dat een woord of frase vanuit het Hebreeuws of Grieks niet goed of zelfs verkeerd is weergegeven. Toch zullen dergelijke wijzigingsvoorstellen beperkt moeten blijven – we werken niet aan een nieuwe *vertaling*, maar aan de revisie van een *bestaande* vertaling!
8. Het redactieteam is van mening dat het gebruik van 'gij' als aanspreekvorm dikwijls ouderwets overkomt. Daarom geven we de voorkeur aan de aanspreekvorm met 'u' of met 'jij'.
9. De tekst wordt *kolometrisch* weergegeven met het oog op de voorleesbaarheid.
10. Er is, bij bepaalde revisiekeuzes, aandacht voor de samenhang tussen de eerste lezing (uit het Oude Testament) en de evangelielezing.

NB: deze lijst van uitgangspunten is zeer voorlopig. Bij groen licht voor een totaalproject moet een klein team van exegeten en neerlandici dit breder uitwerken (lijsten met afspraken) en verfijnen.

Eerste zondag van de Advent – jaar C

Eerste lezing: Jeremia 33,14-16

Lectionarium	Willibrord 1995
<p>Uit de profeet Jeremia</p> <p>Zo spreekt de HEER: Er komt een tijd dat Ik de belofte vervul die Ik aan Israël en Juda gedaan heb. Dan schenk Ik David een wettige afstammeling, die het land rechtvaardig en eerlijk bestuurt. In die dagen wordt Juda gered en is Jeruzalem veilig. En de stad zal heten: HEER, onze gerechtigheid.</p>	<p>[14] ‘De tijd komt – godsspraak van de HEER – dat Ik de belofte *_vervul die Ik Israël en Juda gedaan heb.</p> <p>[15] In die dagen, in die tijd schenk Ik David een wettelijke afstammeling *_die het land rechtvaardig en eerlijk bestuurt.</p> <p>[16] In die dagen wordt Juda gered en is Jeruzalem veilig. En de stad zal heten “De HEER, onze gerechtigheid”.’</p>

NBV-2004:

¹⁴ De dag zal komen – spreekt de HEER – dat ik de belofte die ik het volk van Israël en Juda heb gedaan, gestand zal doen. ¹⁵ Op die dag, in die tijd, zal ik aan Davids stam een rechtmatige telg laten ontspruiten, die recht en gerechtigheid in het land zal handhaven. ¹⁶ Dan wordt Juda verlost en de inwoners van Jeruzalem zullen in vrede leven. En de naam van de stad zal zijn “De HEER is onze gerechtigheid”.

<p>יד הנה ימים באים, נאם-יהוה; והקמתי את-הדבר הטוב, אשר דברתי אל-בית ישראל ועל-בית יהודה.</p>	<p>14 Voici, des jours vont venir, dit l'Eternel, où j'accomplirai la bonne promesse que j'ai faite à la maison d'Israël et à la maison de Juda.</p>
<p>טו בַּיָּמִים הָהֵם יִבְעַת הַהֵיא, אֲצִמִּיחַ לְדוֹד צַדִּיק וְעֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה, בְּאֶרֶץ.</p>	<p>15 En ces jours et à cette époque, je ferai sortir de David un rejeton juste, qui exercera le droit et la justice dans le pays.</p>
<p>טז בַּיָּמִים הָהֵם תִּוָּשַׁע יְהוּדָה, וִירוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח לְבִטָּח; וְזֶה אֶשֶׁר- יִקְרָא-לָהּ, יְהוָה צְדָקָנוּ. (ט)</p>	<p>16 En ces jours, Juda sera libéré et Jérusalem vivra en sécurité, et voici le nom dont on la désignera: "l'Eternel est notre droit!"</p>
<p>Bron : http://www.mechon-mamre.org/f/ft/ft1133.htm</p>	

Gereviseerde tekst:

Profetie van Jeremia:

Zo spreekt de HEER:

‘Er komt een tijd

dat Ik de belofte vervul

die Ik aan het huis van Israël en aan het huis van Juda gedaan heb. Dan schenk Ik David een wettelijke afstammeling, die het land rechtvaardig en eerlijk bestuurt.

In die dagen wordt Juda gered en is Jeruzalem veilig.

En deze stad zal heten: De HEER is onze gerechtigheid!’

Verantwoording

- ‘Profetie van Jeremia’ klinkt kernachtiger en strookt meer met het genre van de verkondiging, dan de vlakke inleiding ‘lezing uit de profeet Jeremia’. De dienstdoende lector kan de lezing als volgt inleiden: ‘De eerste lezing – Profetie van Jeremia.’
- ‘Aan het huis van Israël en aan het huis van Juda’: vertalen van het woord *beeth (bajith)* is aangewezen. In ander geval klinkt de vertaling te abstract, en is de kans groot dat de hoorders het woord niet vastgrijpen. De herhaling van het voorzetsel (‘aan’) helpt de voorlezer om vertragend te lezen en de nadruk van de dubbele belofte gestand te doen.
- ‘Een wettige afstammeling’: kiezen voor hedendaags Nederlands: ‘een wettelijke afstammeling’, zoals WV-95.
- ‘En *deze* stad zal heten’: de terugverwijzing naar Jeruzalem (en niet naar Juda) moet expliciet gemaakt worden (‘expliciteren’).
- ‘de HEER is onze gerechtigheid’: de nominale zin wordt vaak gebruikt in het Hebreeuws, maar vraagt in het Nederlands toch eerder om een verbale zin. Met een uitroepteken - zo wordt het slot een climax.
- ‘HEER’: we geven, uit typografisch oogpunt, de voorkeur aan het gebruik van ‘klein kapitaal’: HEER - als weergave van het tetragrammaton

Eerste zondag van de Advent – jaar C

Tweede lezing: 1 Tessalonicenzen 3,13-4,2

Lectionarium	WV-1995
<p>Uit de eerste brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Tessalonica</p> <p>Broeders en zusters, moge de Heer u overvloedig doen toenemen in liefde voor elkaar en voor alle mensen zoals ook mijn liefde uitgaat naar u. Hij sterke uw hart, zodat gij onberispelijk zijt en heilig voor het aanschijn van God onze Vader bij de komst van onze Heer Jezus met al zijn heiligen.</p> <p>Voor het overige, broeders en zusters, vragen en vermanen wij u in de Heer Jezus, dat gij de overlevering die gij van ons hebt ontvangen, de overlevering namelijk over een levenswandel die God welgevallig is, nog trouwer naleeft dan gij al doet. Gij kent de voorschriften die wij u op gezag van de Heer Jezus gegeven hebben.</p>	<p>¹² En moge de Heer uw liefde voor elkaar en voor allen steeds groter maken, even groot als onze liefde voor u. ¹³ Laat Hij uw hart sterken, zodat u onberispelijk en heilig bent ten overstaan van God onze Vader, bij de komst van onze Heer Jezus met al zijn heiligen. Amen. Leven zoals God het wil</p> <p>⁴¹ En wat de rest betreft, broeders en zusters, vragen en vermanen wij u in naam van de Heer Jezus, dat u de overlevering die u van ons hebt ontvangen omtrent een levenswandel die God welgevallig is, nog trouwer naleeft dan u al doet. ² U kent de voorschriften die wij u op gezag van de Heer Jezus gegeven hebben.</p>

NBV-2004

¹²Moge de Heer uw liefde voor elkaar en ieder ander groter maken, zodat uw liefde even overvloedig wordt als onze liefde voor u. ¹³ Moge de Heer u door die liefde kracht geven, zodat u zuiver en heilig voor onze God en Vader zult staan wanneer onze Heer Jezus komt met al de zijnen. Amen.

⁴¹ Broeders en zusters, in naam van de Heer Jezus vragen we u met klem te leven zoals wij het u hebben geleerd, dus zo dat het God behaagt. U doet dat al, maar wij sporen u aan het nog veel meer te doen. ² U kent de voorschriften die wij u op gezag van de Heer Jezus hebben gegeven.

¹² ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, ¹³ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ, [ἀμήν].

⁴¹ Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. ² οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

Gereviseerde tekst

Uit de eerste brief van de heilige apostel Paulus aan de kerkgemeenschap in Tessalonica

Broeders en zusters,

Het is mijn wens dat de Heer u overvloedig doet groeien
in liefde voor elkaar en voor alle mensen,
even overvloedig als onze liefde voor u.
Laat Hij uw hart sterk maken,
zodat u onberispelijk en heilig bent voor onze God en Vader bij
de komst van onze Heer Jezus met al zijn heiligen. Amen

Voor het overige, broeders en zusters,
vragen en vermanen wij u in de Heer Jezus
dat u zo leeft zoals het u door ons is overgeleverd
- ik bedoel een levenswandel die God behaagt –
en dat u daarin nog verder groeit dan nu al het geval is.
U kent de voorschriften die wij u op gezag van de Heer hebben gegeven.

Verantwoording

- Opschrift: in Tessalonica: in plaats van 'van Tessalonica': het gaat om een klein groepje van Jezusvolgelingen in de stad Tessalonica.
- V. 12: opt. aorist: 'moge' klinkt archaisch; wordt vervangen door 'het is mijn wens'.
- V. 12: het Grieks heeft geen werkwoord 'uitgaan', daarom voorstel 'even overvloedig als onze liefde voor u'; 'onze' liefde is beter en juist dan 'mijn': zie briefhoofd dat het heeft over 'Paulus, Silvanus en Timoteüs' (conform brontekst).
- V. 13: 'sterk maken' is meer hedendaagse taal dan 'sterken'; optatief klinkt nog door in 'laat Hij ...'.
- V. 13: 'voor' volstaat om *emprosthēn* te vertalen ('voor het aanschijn van' wellicht te sterk i.v.m. God; het gaat om de parousie van Christus)
- V. 13: 'onze God en Vader' (NBV) is dichter bij het Grieks dan 'God onze Vader'.
- V. 13: het is aangewezen om de wens af te sluiten met 'Amen' (ook al is het tekstkritisch minder zeker). Het helpt de lector om de tijd te nemen voor de overgang naar een nieuwe aanzet ('Voor het overige...'). Daarom is ook een wittregel ingevoegd.
- 4,1: het object van het vragen is in het lectionarium nogal ingewikkeld geformuleerd. We proberen het verstaanbaarder te vertalen, en ook recht te doen aan 'hina perisseute mallon' (let wel: twee keer door groeien vertaald; zie v. 12)
- 4,2: woordvolgorde van 'gegeven hebben' (groene volgorde) vervangen door 'hebben gegeven' (rode volgorde): meer nadruk op de handeling van het geven, zodat de bij het voorafgaande los aansluitende slotzin niet in het niet verdwijnt.

Eerste zondag van de Advent – jaar C
Evangelielezing: Lucas 21,25-28.34-36

Lectionarium (cf. WV 1975)	Willibrordvertaling 1995
<p>In die tijd zei Jezus tegen zijn leerlingen: [25] Er zullen tekenen zijn aan zon, maan en sterren en op aarde zullen volkeren in angst verkeren, radeloos door het gebulder van de onstuimige zee.</p> <p>[26] De mensen zullen het besterven van schrik, in spanning om wat de wereld gaat overkomen. Want de hemelse heerscharen zullen in verwarring geraken.</p> <p>[27] Dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op een wolk, met macht en grote heerlijkheid.</p> <p>[28] Wanneer zich dit alles begint te voltrekken richt u dan op en heft uw hoofden omhoog want uw verlossing komt nabij.</p>	<p>[25] Er zullen tekenen zijn aan de zon, de maan en de sterren, en op aarde zullen de volken in paniek raken, radeloos door het gebulder van de zee en de golven.</p> <p>[26] De mensen zullen het besterven van schrik en spanning om wat de wereld gaat overkomen, want de hemelse machten zullen wankelen.</p> <p>[27] Dan zullen ze de Mensenzoon met veel macht en heerlijkheid zien komen op een wolk.</p> <p>[28] Als dat gaat gebeuren, sta dan op, recht en fier, want uw verlossing is dichtbij.'</p>
<p>[34] Zorg er voor dat uw geest niet afgestompt raakt door een roes van dronkenschap en de zorgen van het leven; laat die dag u niet onverhoeds grijpen</p> <p>[35] als in een strik; want hij zal komen over alle mensen, waar ook ter wereld.</p> <p>[36] Weest daarom altijd waakzaam en bidt dat ge in staat moogt zijn om te ontkomen aan al die dingen die zich gaan voltrekken, en dat ge stand moogt houden voor het aangezicht van de Mensenzoon.'</p>	<p>[34] Zorg ervoor dat u niet versuft raakt door de roes van dronkenschap en door de zorgen van het leven, en dat die dag u niet plotseling overvalt</p> <p>[35] als een klapnet. Want hij zal komen over alle bewoners van heel de aarde.</p> <p>[36] Blijf te allen tijde waakzaam en bid dat u de kracht zult hebben om te ontkomen aan alles wat er gaat gebeuren en rechttop te staan voor de Mensenzoon.'</p>

© NBV – 2004

²⁵ Dan zullen er tekenen zijn aan de zon en de maan en de sterren, en op aarde zullen de volken sidderen van angst voor het gebulder en het geweld van de zee; ²⁶ de mensen worden onmachtig van angst voor wat er met de wereld zal gebeuren, want de hemelse machten zullen wankelen. ²⁷ Maar dan zullen ze op een wolk de Mensenzoon zien komen, bekleed met macht en grote luister.

²⁸ Wanneer dat alles staat te gebeuren, richt je dan op en hef je hoofd, want jullie verlossing is nabij!'

(...)

³⁴ Pas op dat jullie hart niet afgestompt raakt door de roes en de dronkenschap en de zorgen van het dagelijks leven, zodat die dag jullie overvalt, ³⁵ onvoorspelbaar als een val die dichtklapt. Want plotseling zal hij komen over allen die waar ook op aarde wonen. ³⁶ Wees waakzaam en bid

onophoudelijk om te ontkomen aan de dingen die gebeuren gaan en om voor de Mensenzoon te kunnen verschijnen.'

Novum Testamentum Graece © NA

²⁵ Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἔθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, ²⁶ ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῆ οἰκουμένη, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. ²⁷ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

³⁴ Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς καὶ ἐπιστῆ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη ³⁵ ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ³⁶ ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Gereviseerde tekst

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas

In die tijd zei Jezus tegen zijn leerlingen:

- [25] 'Er zullen tekenen zijn aan zon, maan en sterren en op aarde zullen volkeren in angst verkeren, radeloos door het gebulder van de onstuimige zee.
- [26] De mensen zullen het besterven van schrik, in afwachting van wat de wereld gaat overkomen – want de hemelse machten zullen wankelen.
- [27] Dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op een wolk, met macht en grote heerlijkheid.
- [28] Wanneer zich dit alles begint te voltrekken, richt u dan op en hef uw hoofd, want uw verlossing komt nabij.
- [34] Zorg ervoor dat uw geest niet afgestompt raakt door de roes van dronkenschap en de zorgen van het leven; laat die dag u niet onverhoeds overvallen.
- [35] Want als een valstrik zal die dag komen over alle mensen, waar ook ter wereld.
- [36] Wees daarom altijd waakzaam en bid dat u in staat zult zijn om te ontkomen aan alles wat er gaat gebeuren en dat u stand zult houden wanneer u voor de Mensenzoon verschijnt.'

Verantwoording

- Vers 26: 'in spanning': vandaag doet de zegwijze 'in spanning' vooral denken aan iets positiefs: men leeft in gespannen verwachting van iets moois dat komen gaat enz. Bij iets dat negatief is, spreekt men eerder van 'gespannen'. Het Griekse nomen *prosdokia* kan hier beter vertaald worden met 'in afwachting van wat de wereld gaat overkomen'...
- Vers 26: 'in verwarring geraken': dit is een vreemde uitdrukking voor iets ogenschijnlijk zielloos als 'de hemelse heerscharen'. De vertaling met 'wankelen' (WV-95 & NBV) is inderdaad duidelijker.
- Vers 26 eindigen met een gedachtestreepje. Cf. taaladvies: 'Soms wordt het gedachtestreepje gebruikt om een onverwachte wending aan het eind van de zin te markeren.' Bron: <http://taaladvies.net/taal/advies/vraag/312/gedachtestreepje/> Op die manier leest de tekst ook beter voor, want het gedachtestreepje veroorzaakt een korte pauze bij het lezen.
- Na vers 27 een witregel: na de beschrijving, volgt nu een bemoediging en aansporing. De witregel helpt de voorlezer om een korte pauze in te lassen.
- Vers 28: 'voltrekken richt u dan op': tussen twee werkwoordsvormen steeds een komma, dus: 'voltrekken, richt u dan op'.
- Vers 28: 'heft uw hoofden omhoog': onidiomatisch. Dit moet zijn: 'hef uw hoofd omhoog'. Beter nog als NBV: 'en hef uw hoofd'.
- Vers 34: 'Zorgt er voor': moet zijn 'zorg ervoor' (in de gebiedende wijs geen meervoud). Dus ook 'weest' maar 'wees' in vers 36, en niet 'bidt' maar 'bid' enz.
- Vers 34: 'door een roes van dronkenschap': het gaat om een welbepaalde roes: 'de roes van dronkenschap' (zoals WV-95)
- Vers 34v: 'laat die dag u niet onverhoeds grijpen als in een strik': *pagis* is een 'valstrik' (door een vogelvanger opgesteld) – cf. Rom 11,9. Volgens de analyse van het team hoort het zinsdeel *hōs pagis* bij vers 35, en niet bij vers 34: *hos pagis epeiseleusetai gar...* (conform de versindeling in de Griekse brontekst).
- Vers 34-35: vers 34 niet afsluiten met een puntkomma, maar met een punt, omwille van de voorleesbaarheid. Om deze reden wordt het subject van de volgende zin geëxpliciteerd: dus 'Want als een valstrik zal die dag...'
- Vers 36: 'dat ge in staat moogt zijn': deze aanvoegende wijs is archaïsch taalgebruik. Daarom beter: 'bid dat u in staat zult zijn om te ontkomen aan alles wat er gaat gebeuren'.
- Vers 36: 'en dat ge stand moogt houden voor het aangezicht van de Mensenzoon': 'voor het aangezicht van' is een Semitische wijze van zeggen en niet functioneel in een moderne Nederlandse tekst. Met behoud van alle semantische aspecten, beter zo vertalen: 'en dat u stand zult houden wanneer u voor de Mensenzoon verschijnt'.

Tweede zondag van de Advent – jaar C

Eerste lezing: Baruch 5,1-9

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de profeet Baruch</p> <p>Jeruzalem, leg uw kleed van rouw en ellende af en bekleed u voor immer met Gods heerlijke schoonheid.</p> <p>Sla de mantel van Gods gerechtigheid om, zet op uw hoofd de schitterende kroon van de Eeuwige.</p> <p>Want God wil uw luister laten zien overal op aarde.</p> <p>Voor eeuwig geeft God u de naam: “Vrede door gerechtigheid” en “Glorie door vroomheid”.</p> <p>Op, Jeruzalem, ga op de hoogte staan en kijk uit naar het oosten: daar zijn uw kinderen weer samen op het woord van de Heilige, van zonsopgang tot zonsondergang. Zij zijn blij nu God weer aan hen denkt. Te voet gingen zij van u heen, weggesleept door de vijand, maar eervol brengt God hen terug, gedragen als op een koningstroon. God beval alle hoge bergen en eeuwige heuvels te slechten en de dalen op te vullen, zodat het hele land een effen vlakte wordt en Israël veilig optrekt onder de glorie van God. Ook de bossen en alle geurige bomen geven schaduw aan Israël op Gods bevel. Want God leidt het jubelende Israël in zijn heerlijk licht; met zijn barmhartigheid zal Hij hen omgeven én met zijn gerechtigheid.</p>	<p>⁵ Jeruzalem, leg uw kleed af van ellende en rouw; kleed u met Gods stralende schoonheid, voor altijd.</p> <p>² Sla de mantel van Gods gerechtigheid om, zet de roemrijke kroon van de Eeuwige op uw hoofd.</p> <p>³ Want God wil dat uw verhevenheid overal onder de hemel schittert.</p> <p>⁴ Voor altijd noemt God u: Vrede-door-gerechtigheid, Heil-door-godsvrucht.</p> <p>⁵ Jeruzalem, kijk vanaf de berg naar het oosten en zie uw kinderen van alle kanten samenkomen op het woord van de heilige God, blij dat Hij weer aan hen denkt.</p> <p>⁶ Te voet gingen zij van u weg, weggesleept door de vijand maar eervol brengt God hen terug, als op een koningstroon gedragen.</p> <p>⁷ Hij heeft het bevel gegeven om alle bergen en heuvels met de grond gelijk te maken en de dalen te vullen, zodat het hele land vlak wordt en Israël zegevierend en veilig kan optrekken.</p> <p>⁸ Ook de bossen en alle geurige bomen geven Israël schaduw, op zijn bevel.</p> <p>⁹ Hijzelf vergezelt, barmhartig en genadig, het jubelende Israël met de glans van zijn licht.’</p>

NBV-2004

Jeruzalem, leg het gewaad van je verdriet en je lijden af en
hul je voorgoed in de waardigheid van Gods majesteit;

2 sla de mantel van Gods gerechtigheid om
en zet de kroon van de luister van de Eeuwige op je hoofd.

3 God zal je laten schitteren voor heel de wereld;

4 voor eeuwig luidt de naam die God je geeft:
'Vrede door gerechtigheid', 'Luister door vroomheid'.

5 Richt je op, Jeruzalem, ga staan op de berg,
richt je blik naar het oosten en zie je kinderen,
uit alle windstreken bijeengeroepen door de Heilige,
zich verheugend over Gods trouw.

6 Te voet gingen ze bij je vandaan, meegevoerd door de vijand,
maar vorstelijk is hun intocht, nu God hen bij je terugbrengt.

7 Hij gebod elke hoge berg en iedere aloude heuvel
hun hoogte te slechten, en elk ravijn zich te vullen,
opdat de aarde geëffend zou worden
en Israël, door Gods macht, met vaste tred kan gaan.

8 De bossen en alle geurige bomen bieden
op Gods bevel aan Israël hun schaduw.

9 God zal Israël met vreugde leiden
bij het licht van zijn luister,
onder betoon van zijn barmhartigheid en gerechtigheid.

5 ἔκδυσαι, Ἱερουσαλημ, τὴν στολὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς κακώσεώς σου καὶ ἔνδυσαι τὴν
εὐπρέπειαν

τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα.

2 περιβαλοῦ τὴν διπλοῖδα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου
τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου.

3 ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ' οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα.

4 κληθήσεται γὰρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα Εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξα
θεοσεβείας. — **5** ἀνάστηθι, Ἱερουσαλημ, καὶ στήθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ περιβλεψαί προὸς
ἀνατολὰς καὶ ἰδέ σου

συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ
μνεΐα.

6 ἐξήλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους
μετὰ δόξης ὡς θρόνον βασιλείας.

7 συνέταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀνάους καὶ φάραγγας
πληροῦσθαι εἰς ὀμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ Ἰσραηλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ·

8 ἐσκίασαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ Ἰσραηλ προστάγματι τοῦ θεοῦ·

9 ἠγήσεται γὰρ ὁ θεὸς Ἰσραηλ μετ' εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ
δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

Gereviseerde tekst

Uit het boek van Baruch

- 1 Jeruzalem, leg uw kleed van rouw en ellende af
en bekleed u voor immer met de heerlijke schoonheid
die van God komt.
- 2 Sla de mantel van Gods gerechtigheid om,
zet op uw hoofd de schitterende kroon van de Eeuwige.
- 3 Want God wil uw luister doen stralen overal op aarde.
- 4 Voor eeuwig geeft God u de naam:
'Vrede door gerechtigheid' en 'Heerlijkheid door vroomheid'.

- 5 Sta op, Jeruzalem, neem plaats op de hoogte
en kijk uit naar het oosten.
Zie, uw kinderen zijn weer samengebracht,
van zonsopgang tot zonsondergang,
op het woord van de Heilige.
Ze zijn blij nu God weer aan hen denkt.
- 6 Te voet gingen zij van u heen,
weggesleept door de vijand,
maar eervol brengt God hen terug,
gedragen als op een koningstroon.

- 7 Want God beval alle hoge bergen en eeuwige heuvels te slechten
en de dalen op te vullen,
zodat het hele land een effen vlakte wordt
en Israël veilig optrekt onder de heerlijkheid van God.
- 8 Ook de bossen en alle geurige bomen
geven schaduw aan Israël op Gods bevel.

- 9 Ja, God brengt Israël in vreugde thuis.
Hij omhult het met het licht van zijn heerlijkheid;
met zijn barmhartigheid zal Hij hen omgeven
en met de gerechtigheid die van Hem komt.

Verantwoording

Opschrift: 'Uit de *profeet* Baruch'. Een 'profeet' was hij juist niet! '*Lecture du livre de Baruch*' lezen we in het Franse lectionarium! Daarom hier: Uit het boek van Baruch.

1c: 'met Gods heerlijke schoonheid' => 'de heerlijke schoonheid *die van God komt*'. Dit laatste staat er letterlijk en die wending komt ook terug in v. 9, op het einde van het gedicht. Literair een *inclusio* en theologisch een expressief accent van de dichter dat we hier bewaren.

3: 'laten zien': => 'doen stralen' (sterker, beantwoordt aan het pregnant lezen van het Griekse werkwoord: *deiknumi, deixei*)

4b: 'glorie' => 'heerlijkheid' (overal *doxa* door hetzelfde woord vertaald).

5a: 'Op' = sta op (*anasthèti* in het Grieks), 'ga staan op' => neem plaats (beter, gezien de vorige verandering in de zin).

5c: 'Daar zijn' => 'Zie' (letterlijker en ook passender, hier); 'samen' => 'samengebracht' (*synègmena*; getrouwer aan de letter en de gedachte van de brontekst).

5d: 'van zonsopgang tot zonsondergang', hoort bij 'samengebracht' en mag niet naar het einde van de zin verschoven worden.

7d: 'glorie' => 'heerlijkheid' (*doxa* in het Grieks).

9a: 'want' => 'Ja': is levendiger;

9a: 'leidt' => brengt ... thuis, is sterker;

9a: 'jubelende' => 'in vreugde': letterlijker en hoort bij het werkwoord, meer dan bij Israël.

9b: 'in zijn heerlijk licht' => met het licht van zijn heerlijkheid (zoals bij de eerste uittocht, de lichtende wolk).

9cd: 'met de gerechtigheid die van Hem komt', letterlijker en correspondeert bovendien met 1bc in de Griekse brontekst (*inclusio*).

Het gedicht is typografische verdeeld in vier strofen: dat geeft verademing en reliëf, en is een goede hulp bij het voorlezen.

Tweede zondag van de Advent – jaar C
Tweede lezing: Filippenzen 1,3-6.8-11

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Filippi</p> <p>Broeders en zusters, Ik dank mijn God telkens als ik u gedenk, altijd, bij al mijn gebeden voor u allen. En ik verricht mijn gebed met blijdschap, omdat gij van de eerste dag tot nu toe uw deel hebt bijgedragen tot de prediking van het evangelie. Ik ben er zeker van, dat Hij die het goede werk in u begonnen is, het zal voltooien tegen de dag van Christus Jezus. God weet hoe vurig ik naar u allen verlang, met de innigheid van Christus Jezus zelf. En dit is mijn bede: moge uw liefde steeds rijker worden aan inzicht en fijngevoeligheid, om te kunnen onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult gij op de dag van Christus ongerept en onberispelijk zijn, verzadigd met de vrucht der gerechtigheid die komt van Jezus Christus, tot eer en lof van God.</p>	<p>Ik dank mijn God telkens als ik aan u denk, ⁴ altijd, bij al mijn gebeden voor u allen. Met blijdschap zeg ik mijn gebed, ⁵ vanwege uw aandeel in de prediking van het evangelie vanaf de eerste dag tot nu toe. ⁶ Ik ben er zeker van dat Hij die een goed werk in u begonnen is, het zal voltooien tegen de dag van Christus Jezus. (...)</p> <p>⁸ God kan voor mij getuigen hoe vurig ik naar u allen verlang, met de innigheid van Christus Jezus. ⁹ En dit is mijn bede: dat uw liefde steeds rijker wordt aan ware kennis en fijngevoeligheid in alles, ¹⁰ om te kunnen onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u zuiver en onberispelijk zijn op de dag van Christus, ¹¹ vol van de vrucht van de gerechtigheid, die komt van Jezus Christus, tot lof en eer van God.</p>

NBV-2004

³ Ik dank mijn God altijd wanneer ik aan u denk, ⁴ telkens wanneer ik voor u allen bid. Dat doe ik vol vreugde, ⁵ omdat u vanaf de eerste dag tot nu toe hebt bijgedragen aan de verspreiding van het evangelie. ⁶ Ik ben ervan overtuigd dat hij die dit goede werk bij u begonnen is, het ook zal voltooien op de dag van Christus Jezus.

⁷ Het spreekt vanzelf dat ik zo over u denk, want u allen ligt me na aan het hart. U hebt immers allen deel aan de genade die mij geschonken is, of ik nu gevangen zit of de waarheid van het evangelie verdedig. ⁸ God kan getuigen dat ik naar u allen verlang met de genegenheid van Christus Jezus. ⁹ En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, ¹⁰ zodat u kunt onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u op de dag van Christus zuiver en onberispelijk zijn, ¹¹ vol van de vruchten van de gerechtigheid, die u dankt aan Jezus Christus, tot lof en eer van God.

³ Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνεῖα ὑμῶν ⁴ πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ⁵ ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, ⁶ πεποικωμένος αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ. ⁷ Καθὼς ἐστὶν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ

εὐαγγελίου συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. ⁸ μάρτυς γάρ μου ὁ θεὸς ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. ⁹ Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει ¹⁰ εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ¹¹ πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

Gereviseerde tekst

Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen in Filippi

Broeders en zusters,

- 3 Ik dank mijn God telkens als ik aan u denk,
4 altijd, bij al mijn gebeden voor u allen.
En ik verricht mijn gebed met blijdschap,
5 omdat u van de eerste dag tot nu toe
uw aandeel hebt gehad in de prediking van het evangelie.
6 Ik ben er zeker van
dat Hij die het goede werk in u begonnen is,
het zal voltooien tegen de dag van Christus Jezus.
- 8 God weet hoe vurig ik naar u allen verlang,
met de innigheid van Christus Jezus zelf.
9 En dit is mijn gebed:
dat uw liefde steeds rijker mag worden
aan inzicht en fijngevoeligheid
10 om te kunnen onderscheiden waar het op aankomt.
Dan zult u op de dag van Christus
ongerept en onberispelijk zijn,
11 vervuld van de vrucht van de gerechtigheid
die komt van Jezus Christus,
tot eer en lof van God.

Verantwoording

- Vers 3: 'als ik aan u denk': gewoner Nederlands dan het ouderwetse 'gedenken'.
- Vers 5: 'uw aandeel hebt gehad': door de verkondiging, maar ook door de materiële steun.
- Een witregel na vers 6. Er volgt een nieuwe aanzet. Beide delen van de tekst sluiten zo met 'de dag van Christus'.
- En dit is mijn gebed, klinkt beter dan 'bede' (ouderwets):
- De ouderwets aandoende optatief 'moge' is soepel opgenomen in de wenszin: 'dat uw liefde steeds rijker mag worden...'
- Laatste zinsdeel 'tot eer en lof van God' als een apart kolon neergezet. Dat brengt de theologische finaliteit, typisch voor Paulus, beter in reliëf.

Tweede zondag van de Advent – jaar C

Evangelielezing: Lucas 3,1-6

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas</p> <p>Het gebeurde in het vijftiende regeringsjaar van keizer Tibérius: Pontius Pilatus was landvoogd van Judea; Herodes gouverneur van Galilea: zijn broer Filippus gouverneur van het gewest Ituréa en Trachónitis en Lysánias gouverneur van Abiléne; Annas en Kájafas bekleedden het hogepriesterschap. Toen kwam het woord van God over Johannes, zoon van Zacharías, die in de woestijn verbleef. Hij begon op te treden in heel de Jordaanstreek en een doopsel van bekering te preken tot vergeving van zonden, volgens de profetie die geschreven staat in het boek van Jesaja: Een stem roept in de woestijn: bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht. Elk dal moet gevuld, elke berg of heuvel geslecht worden; de kronkelpaden moeten recht, de ruwe wegen effen worden. Heel de mensheid zal Gods redding zien.</p>	<p>3¹ In het vijftiende regeringsjaar van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus gouverneur was van Judea, Herodes tetrarch van Galilea, zijn broer Filippus tetrarch van de landstreek Iturea en Trachonitis, Lysanias tetrarch van Abilene, ² en Annas en Kajafas hogepriester, toen kwam het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn. ³ En hij ging overal in de Jordaanstreek een doop van bekering verkondigen tot vergeving van zonden, ⁴ zoals geschreven staat in het boek van de woorden van de profeet Jesaja:</p> <p><i>Een stem roept in de woestijn: Bereid de weg van de Heer, maak zijn paden recht; ⁵ elk dal zal worden opgevuld, elke berg en heuvel geslecht; bochtige wegen worden recht, oneffen paden vlak; ⁶ en alle mensen zullen de redding zien die van God komt.</i></p>

NBV-2004

[3] ¹ In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus Judea bestuurde, en Herodes tetrarch was over Galilea, zijn broer Filippus over het gebied van Iturea en Trachonitis, en Lysanias over Abilene, ² en toen Annas en Kajafas hogepriester waren, richtte God zich in de woestijn tot Johannes, de zoon van Zacharias. ³ Daar ging Johannes in de omgeving van de Jordaan verkondigen dat de mensen zich moesten laten dopen en tot inkeer moesten komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen, ⁴ zoals geschreven staat in het boek met de uitspraken van de profeet Jesaja:

‘Luid klinkt een stem in de woestijn:
“Maak de weg van de Heer gereed,
maak recht zijn paden!

- 5 Iedere kloof zal worden gedicht,
elke berg en heuvel geslecht,
kromme wegen recht gemaakt,
hobbelige wegen geëffend;
6 en al wat leeft zal zien hoe God redding brengt.”

3¹ Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, ² ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ³ Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν [τὴν] περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, ⁴ ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου·
ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου,

⁵ *πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται
καὶ ἔσται τὰ σκολιά ἐῖς εὐθείαν*

⁶ *καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.*

Gereviseerde tekst

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas

- 1 Het gebeurde
in het vijftiende regeringsjaar van keizer Tibérius:
Pontius Pilatus was landvoogd van Judea;
Herodes gouverneur van Galilea;
zijn broer Filippus gouverneur van het gewest Ituréa en Trachónitis
en Lysánias gouverneur van Abiléne;
- 2 Annas en Kájafas bekleedden het hogepriesterschap.
Toen kwam het woord van God in de woestijn over Johannes,
de zoon van Zacharías.
- 3 Hij begon op te treden in heel de Jordaanstreek
en een doopsel van bekering te preken
met het oog op de vergeving van de zonden,
- 4 Zo immers staat het geschreven
in het boek met de woorden van de profeet Jesaja:
‘Stem van iemand die roept in de woestijn:
Bereid de weg van de Heer,
maak zijn paden recht!
- 5 Elk dal moet gevuld worden,
elke berg of heuvel geslecht;
de kronkelpaden moeten recht,
de ruwe wegen effen gemaakt.
- 6 En heel de mensheid zal Gods redding zien.’

Verantwoording

- Vers 1: 'Het gebeurde': handhaven. Staat wel niet in de brontekst, maar werd hier waarschijnlijk ingelast om het gebruikelijke *in illo tempore*, 'In die dagen gebeurde het dat...'. Nu zijn het de dagen, uitdrukkelijk, van keizer zo en zo en van hogepriester zus en zo. Bovendien geeft het ook iets weer van het Griekse verbum *egeneto* (vers 2).
- Tibérius (en andere eigennamen) toch met accent, als steun voor de voorlezer.
- Vers 2b-c: 'in de woestijn' hoort eerder bij 'het komen van het woord van God':
Toen kwam het woord van God *in de woestijn* over Johannes,
de zoon van Zacharias. (met lidwoord, passend hier)

- Vers 4: 'zoals geschreven staat in het boek van de woorden van de profeet Jesaja' (conform de brontekst); vgl. NBV: 'zoals geschreven staat in het boek met de uitspraken van de profeet Jesaja'. We geven de voorkeur aan 'woorden' boven 'uitspraken'. 'Boek van de woorden' laat een pittige tegenstelling klinken tussen geschreven en gesproken woord.
- 'Stem van iemand die roept in de woestijn': conform de brontekst, en ook sterker zonder lidwoord bij 'stem'.
- Elk dal moet gevuld worden: met 'worden' op deze plaats, logischer en leesbaarder dan na het volgende halfvers.
- elke berg of heuvel geslecht – nu zonder 'worden'.
- de ruwe wegen effen gemaakt (in plaats van 'worden', effectvoller en ritmisch beter)
- 'En heel de mensheid zal Gods redding zien'. Het behouden van 'en' – conform de brontekst – klinkt sterker: de zinsnede is namelijk zowel het gevolg als de synthetische conclusie van al het voorgaande.

Derde zondag van de Advent – jaar C
Eerste lezing: Sefanja 3,14-18a

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de profeet Sefanja</p> <p>Sion, jubel van vreugde, juich, Israël, verheug u en wees blij, Jeruzalem, met heel uw hart!</p> <p>Het vonnis dat op u drukte, werd door de HEER vernietigd. Hij heeft uw vijand verjaagd. De HEER, de Koning van Israël, blijft bij u: nu hoeft gij geen onheil meer te vrezen!</p> <p>Op die dag zal er tot Jeruzalem gezegd worden: Vrees niet, Sion, en laat uw handen niet verslappen.</p> <p>De HEER, uw God, is bij u als een reddende held.</p> <p>Uitermate verheugt Hij zich om u, door zijn liefde maakt Hij u nieuw; Hij jubelt om u van vreugde.</p>	<p>¹⁴ Jubel, dochter van Sion! Juich, Israël. Verheug u en wees blij met heel uw hart, dochter van Jeruzalem!</p> <p>¹⁵ De HEER heeft uw vonnis tenietgedaan, Hij heeft uw vijanden weggejaagd. De koning van Israël, de HEER, Hij is binnen uw muren: u hebt geen kwaad meer te vrezen.</p> <p>¹⁶ Op die dag zal men tegen Jeruzalem zeggen: ‘Wees niet bang, Sion; laat uw handen niet verslappen.</p> <p>¹⁷ De HEER uw God is binnen uw muren, een reddende held. Hij zal zich verheugen in vreugde om u en zijn liefde stilzwijgend laten blijken. Hij juicht uit vreugde over u.’</p> <p>¹⁸ De gekwelden haal Ik daar bij u weg, zij blijven ver van het feest.</p>

NBV-2004

Jubel, vrouwe Sion,
zing van vreugde, Israël,
juich met heel je hart, vrouwe Jeruzalem!

De HEER heeft het vonnis over jou tenietgedaan
en je vijand verdreven.

De HEER, de koning van Israël, is in je midden,
je hebt geen kwaad meer te vrezen.

Op die dag zal men tegen Jeruzalem zeggen:
‘Wees niet bang, Sion!
Laat de moed niet zinken!’

De HEER, je God, zal in je midden zijn,
hij is de held die je bevrijdt.

Hij zal vol blijdschap zijn, verheugd over jou,
in zijn liefde zal hij zwijgen,
in zijn vreugde zal hij over je jubelen.

Alle treurende zal ik bijeenbrengen,
verzamelen wie op je feesten moesten ontbreken.

14 ׀ לַתְּשׁוּרָהּ בְּיַד־לְכַבְּדֵהָ לְעֹיְבֹתֶיךָ וְעִירֶיךָ יִצְתַּיְבֹּבֶרְךָ
15 רַבָּא הַנְּפִי יִסְפֹּה וְהַשְּׁמִרִיטִיהָ יֵאָרֶת־אֶל־רֵךְ בְּרַקְבָהּ וְהוֹלְאִירֶשֶׁי הַלְמַע :
16 רִי־לִי וְיִצְאֵהָ רִית־לִי ׀ לְשׁוֹרֵי־רַמִּי אֹהֵה סוֹהֵיבִי־יֵה יוֹ פֶּדֶד־
17 יֵהֲלֵא הוֹהִי־הַנְּרַבִּילֵעַ לִיגֹת־בְּהָאָב שִׁרְחָח־חֲמִיבִישְׁבִּילֵעַ שְׁעִי וְיִרְיִבֵג רַב־רַב־
18 תֵּאשְׁמ וְיִהֵה רַמְמֵ יִתְפֹּס דַּעֲנֵמֵמ יִגֹּנֵה : הַפֶּרְחָה־לְעֵ

Gereviseerde tekst

Profetie van Sefanja

Jubel van vreugde, dochter
Sion, juich, Israël,

verheug u en wees blij,
Jeruzalem, met heel uw hart!

Het vonnis dat op u drukte,
werd door de HEER vernietigd.
Hij heeft uw vijand verjaagd.

De HEER, de Koning van Israël, is in uw midden:
nu hoeft u geen onheil meer te vrezen!

Op die dag zal er tot Jeruzalem gezegd
worden: 'Vrees niet, Sion,
en laat uw handen niet hangen.

De HEER, uw God, zal in uw midden zijn
als een reddende held.

Uitermate verheugt Hij zich om u,
door zijn liefde maakt Hij u nieuw –
zoals op een feestdag.'

Verantwoording

- Profetie van Sefanja: analoog aan de revisie van de eerste tekst uit het Oude Testament: 'profetie van Jeremia'. Het gaat ook hier in de ware zin van het woord over een 'profetie'.
- Dochter Sion: vertaling van *bat*. Een belangrijk theologisch thema: Sion en Jeruzalem die aangesproken worden als dochter/vrouw – zoals ook de Kerk 'vrouwelijk' zal zijn.
- 'Het vonnis *dat op u drukte*': een expliciete vertaling van de genitivus objectivus (cf. NBV): 'uw vonnis' is 'het vonnis dat op u (lag/drukke)'. Kan daarom gehandhaafd blijven.
- 'Is in uw midden': zowel hier als in vers 17. Het gaat om de nabijheid van Gods Aanwezigheid. Zie zowel WV-95 als NBV. 'In uw midden' is dan sterker dan 'blijft bij u / is bij u'. In vers 17 is gekozen voor een futurum (vgl. 'op die dag'), omdat anders de zin over de 'verslappende handen' geen betekenis heeft.

- Witregel na vers 15: er volt immers een nieuwe inleiding. Dit maant de lector aan hiermee rekening te houden bij het voorlezen.
- Vrees niet: handhaven, vervanging door 'wees niet bang' is niet echt nodig.
- 'Vrees niet...vreugde.': aanhalingstekens invoegen, zodat duidelijk wordt dat hier een citaat begint (en ook blijkt waar het eindigt – voor de voorleesbaarheid belangrijk).
- 'En laat uw handen niet verslappen': *uit moedeloosheid*. Het beeld wordt in dat geval met een toevoeging verduidelijkt, omdat het door relatieve onbekendheid in onze taal anders te vlak blijft en te weinig spreekt. Maar de Naardense Bijbel geeft een korter alternatief: 'Laat uw handen niet *hangen*.' (zo ook BOT)
- HEER: telkens weergegeven in klein kapitaal, zoals eerder – dus: HEER
- 'Door zijn liefde maakt Hij u nieuw': gebaseerd op de Septuagint ('Hij vernieuwt u met zijn liefde') - de betekenis van de Hebreeuwse brontekst ('in zijn liefde zal hij zwijgen') blijft onduidelijk en roept geen coherente betekenis op in de tekst.
- 'Zoals op een feestdag': ook de Neo-Vulgaat betreft vers 18a bij het voorafgaande: *exultabit super te in laude / sicut in die conventus*. (LXX: 'zoals op een feestdag').

Derde zondag van de Advent – jaar C
Tweede lezing: Filippenzen 4,4-7

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Filippi</p> <p>Broeders en zusters, Verheugt u in de Heer te allen tijde. Nog eens: verheugt u! Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij. Weest onbezorgd. Laat al uw wensen bij God bekend worden in gebed en smeking, en nooit zonder dankzegging. En de vrede van God, die alle begrip te boven gaat, zal uw harten en gedachten behoeden in Christus Jezus.</p>	<p>⁴ Verheug u altijd in de Heer. Nog eens: verheug u! ⁵ Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij. ⁶ Wees niet bezorgd, maar laat al uw wensen bij God bekend worden door te bidden en te smeken en door een dankgebed te zeggen. ⁷ En de vrede van God, die alle begrip te boven gaat, zal uw hart en uw gedachten bewaren in Christus Jezus.</p>

NBV-2004

⁴ Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd. ⁵ Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. De Heer is nabij. ⁶ Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden. ⁷ Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.

⁴ Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. ⁵ τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ κύριος ἐγγύς. ⁶ μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν. ⁷ καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Gereviseerde tekst

Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen in Filippi

- 4 Broeders en zusters,
verheug u in de Heer te allen tijde.
Nog eens: verheug u!
- 5 Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn.
De Heer is nabij.
- 6 Wees niet bezorgd,
maar laat al uw wensen bij God bekend worden
telkens als u bidt en smeekt,
en nooit zonder dankzegging.
- 7 Dan zal de vrede van God, die alle begrip te boven gaat,
uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.

Verantwoording

- Opschrift: 'in Filippi: zoals eerder vertaald (een kleine groep van Jezusvolgelingen *in* de stad Filippi)
- Verheug u: alle imperatieven steeds zonder de meervoudsuitgang
- 'Wees niet bezorgd, maar': doet meer recht aan de brontekst (*alla*).
- 'Telkens als u bidt en smeekt': beter en concreter dan het ouderwetse 'in gebed en smeking'. Het gaat om een handeling.
- 'Dan zal de vrede van God...': de samenhang tussen deze uitspraak en het voorafgaande wordt duidelijker, wanneer – zoals NBV – explicieter gekozen wordt voor een formulering van gevolgtrekking.
- 'Uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren': geen meervoud 'harten' (ongewoon bij lichaamsdelen). 'Behoeden' klinkt in deze collocatie archaïsch, liever 'bewaren' zoals WV-2012 en NBV. De zin loopt beter als met het werkwoord wordt afgesloten.

Derde zondag van de Advent – jaar C
Evangelielezing: Lucas 3,10-18

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas</p> <p>In die tijd stelden de mensen Johannes de vraag: “Wat moeten wij doen?”</p> <p>Johannes gaf hun ten antwoord: “Wie dubbele kleding heeft, laat hij delen met wie niets heeft, en wie voedsel heeft, laat hij hetzelfde doen.”</p> <p>Er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden en ze vroegen hem: “Meester, wat moeten wij doen?”</p> <p>Hij zei hun: “Niet méér vragen dan voor u is vastgesteld.”</p> <p>Ook soldaten ondervroegen hem: “En wij, wat moeten wij doen?”</p> <p>Hij antwoordde: “Niemand uitplunderen, niemand iets afpersen, maar tevreden zijn met uw soldij.”</p> <p>Omdat het volk vol verwachting was en iedereen zich aangaande Johannes de vraag stelde, of hij niet de Messias zou zijn, gaf Johannes aan allen het antwoord: “Ik doop u met water, maar er komt iemand die sterker is dan ik; ik ben niet waardig de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal u dopen met de heilige Geest en met vuur.</p> <p>De wan heeft Hij in zijn hand om zijn dorsvloer grondig te zuiveren en zijn tarwe te verzamelen in de schuur, maar het kaf zal Hij verbranden in onblusbaar vuur.”</p> <p>Zo en met nog vele andere vermaningen verkondigde Johannes aan het volk de Blijde Boodschap.</p>	<p>¹⁰ De mensen vroegen hem: ‘Wat moeten wij dan doen?’</p> <p>¹¹ Hij gaf hun ten antwoord: ‘Wie twee stel kleren heeft, moet delen met iemand die niets heeft, en wie te eten heeft, moet hetzelfde doen.’</p> <p>¹² Ook tollenaars kwamen zich laten dopen en zeiden:</p> <p>‘Meester, wat moeten wij doen?’</p> <p>¹³ Tegen hen zei hij: ‘Vorder niet meer dan u is voorgeschreven.’</p> <p>¹⁴ Ook soldaten stelden hem de vraag: ‘En wij, wat moeten wij doen?’</p> <p>Tegen hen zei hij: ‘Pers niemand geld af, ook niet onder valse voorwendsels, maar wees tevreden met uw soldij.’</p> <p>¹⁵ Het volk leefde in gespannen verwachting, en allen vroegen zich af of Johannes niet de messias was,</p> <p>¹⁶ maar Johannes gaf hun allen ten antwoord: ‘Ik doop u met water. Maar er komt iemand die krachtiger is dan ik; ik ben te min om de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal u dopen in heilige Geest en vuur.</p> <p>¹⁷ De wan heeft Hij in zijn hand om zijn dorsvloer op te ruimen; het graan verzamelt Hij in zijn schuur, maar het kaf zal Hij verbranden in onblusbaar vuur.’</p> <p>¹⁸ Zo en op vele andere manieren verkondigde hij met klem aan het volk de goede boodschap.</p>

¹⁰ De mensen vroegen hem: 'Wat moeten we dan doen?' ¹¹ Hij antwoordde: 'Wie twee stel onderkieren heeft, moet delen met wie er geen heeft, en wie eten heeft moet hetzelfde doen.' ¹² Er kwamen ook tollenaars om zich te laten dopen, en die vroegen hem: 'Meester, wat moeten wij doen?' ¹³ Hij zei tegen hen: 'Vorder niet meer dan wat jullie is opgedragen.' ¹⁴ Ook soldaten kwamen hem vragen: 'En wij, wat moeten wij doen?' Tegen hen zei hij: 'Jullie mogen niemand afpersen en je ook niet laten omkopen, neem genoegen met je soldij.'

¹⁵ Het volk was vol verwachting, en allen vroegen zich af of Johannes misschien de messias was,

¹⁶ maar Johannes zei tegen hen: 'Ik doop jullie met water, maar er komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur; ¹⁷ hij houdt de wan in zijn hand om de dorsvloer te reinigen, het graan zal hij bijeenbrengen in zijn schuur en het kaf in onblusbaar vuur verbranden.'

¹⁸ Op deze en andere wijze spoorde hij de mensen aan en verkondigde hij hun het goede nieuws.

¹⁰ Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· τί οὖν ποιήσωμεν; ¹¹ ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ¹² ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ¹³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ¹⁴ ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μηδένα διασεῖσητε μηδὲ συκοφαντήσητε καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

¹⁵ Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, ¹⁶ ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ. ¹⁷ οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθαῖραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω. ¹⁸ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

Gereviseerde tekst

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas

10. In die tijd stelden de mensen Johannes de vraag:
'Wat moeten wij doen?'
11. Johannes gaf hun ten antwoord:
'Wie twee stel onderkieren heeft, moet delen met wie niets heeft, en wie voedsel heeft, moet hetzelfde doen.'
12. Er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden en ze zeiden tegen hem:
'Meester, wat moeten wij doen?'
13. Hij antwoordde hun:
'Vorder niet méér dan voor u is vastgesteld.'
14. Ook soldaten ondervroegen hem:
'En wij, wat moeten wij doen?'
Hij antwoordde:
'Pers niemand af,
beschuldig niemand valselijk,
en neem genoeg met uw soldij.'
15. Omdat het volk vol verwachting was en allen zich over Johannes de vraag stelden, of hij niet de Messias zou zijn,
16. gaf Johannes aan allen het antwoord:
'Ik doop u met water,
maar er komt iemand die sterker is dan ik;
ik ben het niet waard de riem van zijn sandalen los te maken.
Hij zal u dopen met heilige Geest en met vuur.
17. De wan heeft Hij in zijn hand om zijn dorsvloer grondig te reinigen en de tarwe te verzamelen in zijn schuur, maar het kaf zal Hij verbranden in onblusbaar vuur.'
18. Op deze en nog vele andere wijzen spoorde Johannes hen aan en bracht hij aan het volk het goede nieuws.

Verantwoording

- v. 11: *chitôn* is de 'lijfrok' die met onder de *himation* ('bovenkleed') draagt. 'Dubbele kleding' is minder precies, daarom liever 'twee stel onderkieren'.
- v. 11: de twee werkwoorden *metadotô* en *poeitô* zijn imperatieven. Dus 'moeten' is sterker dan 'laten...'
- v. 12: *eipan pros auton* is niet 'vragen' maar 'zeggen tegen'
- v. 13: *prassete*: 'vragen' is iets te zwak; daarom opteren we voor we voor de vertaling 'vorderen' (namelijk geld).
- v. 14: *diaseiô* is 'afpersen'; *sukophanteô* betekent 'valselijk beschuldigen' (WV 2012 heeft het lectionarium al enigszins verbeterd); *arkeisthe/arkeô*, betekent letterlijk 'genoeg zijn', vandaar ons voorstel "genoegen nemen" (NBV); 'tevreden zijn' is al te veel gevraagd!
- v. 15: *pantôn* is niet 'iedereen', maar 'allen', correspondeert ook met het antwoord van Johannes aan 'allen' (*pasin*)
- v. 16: 'ik ben het niet waard': klinkt gewoner dan het vrij plechtige 'waardig' en geeft dezelfde betekenis als 'ik ben te min' (WV 2012) en 'ik ben niet goed genoeg' (NBG).
- v. 17 *diakatharai*: een 'dorsvloer reinigen' is een betere collocatie dan 'een dorsvloer zuiveren'.
- v. 17: in het Grieks staat er 'de tarwe in zijn schuur' (*ton siton eis tèn apothèkèn autou*) en niet 'zijn tarwe in de schuur'.
- v. 18: *parakalôn*: in de vertaling proberen we de werkwoordvorm te behouden en eerder te vertalen door 'aansporen' dan door 'vermanen' (cf. NBG).
- v. 18: *euaggelidzomai*: 'het goede nieuws brengen': het naamwoord *euaggelion* wordt niet gebruikt; en 'verkondigen' is te sterk (er staat niet *kêrussô*).

De witregels na vers 14 en na vers 17 helpen de voorlezer bij het tekstbegrip en bij het voorlezen.

Vierde zondag van de Advent – jaar C
Eerste lezing: Micha 5,1-4a

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de profeet Micha</p> <p>Dit zegt de HEER: “Gij, Betlehem Efrata, het kleinste onder Juda’s geslachten, uit u zal geboren worden. Hij die over Israël moet heersen, in het verre verleden ligt zijn oorsprong, in lang vervlogen dagen.” Daarom zal de HEER hen niet langer overlaten aan hun lot, dan tot de tijd dat de moeder haar kind gebaard heeft. Dan komt de rest van zijn broeders weer samen met de zonen van Israël. Dan neemt Hij de macht in handen en zal hen hoeden door de kracht van de HEER, door de verheven naam van de HEER zijn God. In veiligheid zullen zij wonen, omdat zijn macht zal reiken tot aan de uiteinden der aarde. Hij zal een man van vrede zijn.</p>	<p>5¹ U, Betlehem in Efrata, al bent u klein onder Juda’s stammen, toch zal er, zeg Ik, iemand uit u voortkomen die over Israël gaat heersen. In het verre verleden ligt zijn oorsprong, in lang vervlogen dagen.’ ² Daarom zal Hij hen niet langer overlaten aan hun lot dan tot de tijd dat zij die baren zal, haar kind gebaard heeft. Dan komt de rest van zijn broeders weer samen met de kinderen van Israël. ³ Dan neemt Hij de macht in handen en hoedt Hij hen door de kracht van de HEER, de verheven naam van de HEER, zijn God. Zij zullen in veiligheid wonen, omdat Hij zijn macht zal laten reiken tot aan de uiteinden van de aarde: ⁴ dat zal vrede zijn.</p>

NBV-2004

Uit jou, Betlehem in Efrata,
te klein om tot Juda’s geslachten te behoren,
uit jou komt iemand voort die voor mij over Israël zal
heersen. Zijn oorsprong ligt in lang vervlogen tijden,
in de dagen van weleer.

² Totdat de vrouw die zwanger is haar kind heeft gebaard,
worden zijn broeders aan hun lot overgelaten.

Daarna zullen wie er nog over zijn
terugkeren naar de andere Israëlieten.

³ Hij zal aantreden en hen als een herder weiden,
bekleed met de macht van de HEER, zijn God,
met de majesteit van diens verheven naam.

Zij zullen veilig wonen,
want hij zal heersen tot aan de einden der aarde,
en hij brengt vrede.

- 1: אָבִיהֶם תֵּאֲנִיחַ אֶת־יְצִיֵּי־הַמִּמָּה דוֹהֵי־פִלָּאָּ תוֹ יִקְרִיעַ־עֲלֵהֶצֶתָּ רַפְסָח־לִתְּנֶם יְלֹמִימַעֲדֶקְדֹּקְמֹיִתְאֲצֹמוּ לְאָרְשׁ־בִּלְשׁוֹ
- 2: יֵן הַדְּלִי הַדְּלִי תַעֲדִיעַ מִן־נְתִיבֵי־לְאֵל אֲנִי־שִׁיב־לֶע וּבֹשִׁי־וֹ וְיָ הַרְתָּ
- 3: וַיִּהְיֶה הַיּוֹאֵ הַהֵן מִשְׁנוֹן אֲגַבְהֶהוּיִזְעֵב הַע דְּרָנִם עֲוֹב־שׁ זֶרֶק אִי־סְפָא־דַע־יִכְלֵגִיהֵת
- 4: וְרוּשָׁא מוֹלֵשׁ הַזֶּה־הִיְהִיְו

Gereviseerde tekst

Profetie van Micha

Dit zegt de HEER:

- 1 'Uit u, Betlehem in Efrata,
het kleinste onder Juda's stammen,
uit u zal geboren worden
hij die over Israël moet heersen.
In het verre verleden ligt zijn oorsprong,
in lang vervlogen dagen.'
- 2 Daarom zal de HEER hen overlaten aan hun lot,
tot de tijd aanbreekt
dat de zwangere vrouw haar kind heeft gebaard.
Dan komt de rest van zijn broeders weer samen
met de zonen van Israël.
- 3 Dan neemt hij de macht in handen
en zal hij hen hoeden
door de kracht van de HEER,
door de verheven naam van de HEER zijn God.
In veiligheid zullen zij wonen,
omdat zijn macht zal reiken
tot aan de uiteinden van de aarde.
- 4 Hijzelf zal Vrede zijn.

Verantwoording

- Profetie van Micha: zoals bij de eerdere OT-ische teksten die in de werkelijke zin van het woord 'profetieën' zijn.
- Het citaat is ingesprongen en omgeven door een witregel. Zo krijgt het citaat het gepaste gewicht en zal de voorlezer het ook *als citaat* laten klinken.
- Uit u, *Betlehem* in Efrata : 'Gij' vervangen door 'u', zoals doorgaans. 'Betlehem': schrijfwijze volgens de lijst Bijbelse Namen (NBG-KBS). 'In Efrata': juist(er) (zoals WV en NBV).
- 'geslachten' vervangen door *stammen* (zie reeds WV-2012)
- 'Niet langer... dan tot de tijd' is geen correcte weergave van de betekenis van de brontekst; bovendien loopt de zin op die manier erg hortend (moeilijk voorleesbaar). Hier kiezen we ervoor om de letter te volgen: 'Daarom zal de HEER hen overlaten aan hun lot tot de tijd aanbreekt dat...'
- 4a: 'Hijzelf zal Vrede zijn.' Zo staat het in de brontekst, en dat is één van de drie keren in de Bijbel waar te lezen staat dat de Vrede *iemand* is.

Vierde zondag van de Advent – jaar C
Tweede lezing: Hebreëën 10,5-10

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit de brief aan de Hebreëën</p> <p>Broeders en zusters, Als Christus in de wereld komt, zegt Hij tot de Vader: “Slachtoffers en gaven hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij een lichaam bereid. Brandoffers en zoenoffers konden U niet behagen. Toen zei Ik: Hier ben Ik. “Zoals er in de boekrol over Mij geschreven staat, Ik ben gekomen, God, om uw wil te doen.”</p> <p>Eerst zegt Hij dus: Slachtoffers en gaven, brandoffers en zoenoffers hebt Gij niet gewild, die konden U niet behagen hoewel de wet voorschrijft dat ze gebracht moeten worden.</p> <p>En dan zegt Hij: Hier ben Ik, Ik ben gekomen om uw wil te doen. Hij schaft dus het eerste af om het tweede te laten gelden. Door die wil zijn wij geheiligd, eens en voor altijd, door het offer van het lichaam van Jezus Christus.</p>	<p>⁵ Daarom zegt Hij dan ook, als Hij in de wereld komt: <i>Slachtoffers en gaven hebt U niet gewild, maar U hebt voor Mij een lichaam bereid.</i></p> <p>⁶ <i>Brandoffers en zoenoffers konden U niet behagen.</i></p> <p>⁷ <i>Toen zei Ik: Hier ben Ik, Ik ben gekomen, God, om uw wil te doen, zoals er in de boekrol over Mij geschreven staat.</i></p> <p>⁸ Eerst zegt Hij: <i>Slachtoffers en gaven, brandoffers en zoenoffers hebt U niet gewild, die konden U niet behagen – hoewel de wet voorschrijft dat ze gebracht moeten worden.</i></p> <p>⁹ En dan zegt Hij: <i>Hier ben Ik, Ik ben gekomen om uw wil te doen.</i> Hij schaft dus het eerste af om het tweede te laten gelden. ¹⁰ Door die wil zijn wij geheiligd, eens en voorgoed, door het offer van het lichaam van Jezus Christus.</p>

NBV-2004

⁵ Daarom zegt Christus bij zijn komst in de wereld:

‘Offers en gaven hebt u niet verlangd,
maar u hebt mij een lichaam gegeven;

⁶ brand- en reinigingsoffers behaagden u niet.

⁷ Toen heb ik gezegd: “Hier ben ik,”
want dit staat in de boekrol over mij geschreven:
“Ik ben gekomen, God, om uw wil te doen.”

⁸ Eerst zegt hij: ‘Offers en gaven hebt u niet verlangd, brand- en reinigingsoffers behaagden u niet’ – daarmee bedoelt hij de offers die volgens de wet worden gebracht. ⁹ Dan zegt hij: ‘Hier ben ik, ik ben gekomen om uw wil te doen,’ waarmee hij het eerste opheft om het tweede van kracht te doen zijn. ¹⁰ Op grond van die wil zijn wij voor eens en altijd geheiligd, door het offer van het lichaam van Jezus Christus.

⁵ Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει·

*θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας,
σῶμα δὲ κατητίσω μοι·*

⁶ *ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.*

⁷ *τότε εἶπον· ἰδοὺ ἤκω,*

*ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ
ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου.*

⁸ *ἀνώτερον λέγων ὅτι*

*θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας
οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας,*

αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, ⁹ *τότε εἶρηκεν· ἰδοὺ ἤκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου.* ἀναιρεῖ τὸ
πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, ¹⁰ *ἐν*

ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

Gereviseerde tekst

Uit de brief aan de Hebreëën

Broeders en zusters,

- 5 Als Christus in de wereld komt, zegt Hij:
'Slachtoffers en gaven hebt U niet gewild,
maar U hebt mij een lichaam gegeven.
- 6 Brandoffers en zoenoffers konden U niet behagen.
- 7 Toen zei Ik: Hier ben Ik.
Zoals er in de boekrol over Mij geschreven staat:
Ik ben gekomen, God, om uw wil te doen.'
- 8 Christus begint dus met te zeggen:
'Slachtoffers en gaven,
brandoffers en zoenoffers hebt U niet gewild,
die konden U niet behagen',
hoewel de wet voorschrijft dat ze gebracht moeten worden.
- 9 En daarna zegt Hij:
'Hier ben Ik,
Ik ben gekomen om uw wil te doen'.
Hij schaft dus het eerste af om het tweede te laten gelden.
- 10 Door die wil zijn wij geheiligd, eens en voor altijd,
door het offer van het lichaam van Jezus Christus.

Verantwoording

- 'Christus' toegevoegd ten opzichte van de brontekst, zoals in het Lectionarium. '(Zegt hij) *tot de Vader*': ingelast in het Lectionarium, werd hier echter weggelaten – het is onnodig en niet passend binnen de Brief aan de Hebreëën, waar God zelden 'de Vader' wordt genoemd.
- 'Maar u hebt mij een lichaam gegeven': beter en duidelijker dan de vertaling 'u hebt mij een lichaam *bereid*.'
- v. 8a: *Christus begint dus met te zeggen*: 'Christus' is ook hier ingelast, zoals in vers 5. vergelijk het Franse missaal.
- een komma na 8d: U niet behagen,...
- V. 9: En *daarna* zegt Hij (in plaats van 'dan').
- Typografisch: de geciteerde teksten springen telkens in, waardoor de (moeilijke!) tekst overzichtelijker wordt en het goede voorlezen bevordert wordt.

Vierde zondag van de Advent – jaar C
Evangelielezing: Lucas 1,39-45

Lectionarium	WV-2012
<p>Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas</p> <p>In die dagen reisde Maria met spoed naar het bergland, naar een stad in Juda.</p> <p>Zij ging het huis van Zacharias binnen en groette Elisabeth.</p> <p>Zodra Elisabeth de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot. Elisabeth werd vervuld met de heilige Geest en riep met luide stem:</p> <p>“Gij zijt gezegend onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot. Waaraan heb ik het te danken dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt? Zie, zodra ik uw groet hoorde sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. Zalig zij die geloofd heeft dat tot vervulling zal komen wat haar vanwege de Heer gezegd is.”</p>	<p>³⁹ Na enkele dagen vertrok Maria met spoed naar het bergland, naar een stad van Juda. ⁴⁰ Zij ging het huis van Zacharias binnen, en begroette Elisabet. ⁴¹ Meteen toen Elisabet de begroeting van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot. Elisabet werd vervuld met heilige Geest. ⁴² Ze riep met luide stem: ‘Gezegend ben jij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot. ⁴³ Waar heb ik het aan te danken dat de moeder van mijn Heer bij mij komt? ⁴⁴ Op het moment dat je groet mij in de oren klonk, sprong het kind van blijdschap op in mijn schoot. ⁴⁵ Gelukkige vrouw, zij die gelooft! Wat haar namens de Heer is gezegd, zal in vervulling gaan.’</p>

NBV-2004

³⁹ Kort daarop reisde Maria in grote haast naar het bergland, naar een stad in Juda, ⁴⁰ waar ze het huis van Zacharias binnenging en Elisabet begroette. ⁴¹ Toen Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot; ze werd vervuld met de heilige Geest ⁴² en riep luid: ‘De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot! ⁴³ Wie ben ik dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt? ⁴⁴ Toen ik je groet hoorde, sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. ⁴⁵ Gelukkig is zij die geloofd heeft dat de woorden van de Heer in vervulling zullen gaan.’

³⁹ Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἢ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἢ Ἐλισάβετ, ⁴² καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλη καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ;

⁴⁴ ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

Gereviseerde tekst

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas

In die dagen reisde Maria met spoed naar het bergland, naar een stad in Juda.

Zij ging het huis van Zacharias binnen en groette Elisabet. Zodra Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot. Elisabet werd vervuld met de heilige Geest en riep met luide stem:

‘Gezegend ben jij onder de vrouwen
en gezegend is de vrucht van je
schoot. Waaraan heb ik het te danken
dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt?
Zie, zodra ik je groet hoorde
sprong het kind van vreugde op in mijn schoot.

Zalig zij die geloofd heeft dat in vervulling zal gaan
wat haar namens de Heer gezegd is.’

Verantwoording

- Overall ‘Elisabet’: conform de spellingsafspraken KBS-NBG (Lijst Bijbelse Namen).
- *Ben jij, Je schoot* in plaats van ‘Gij’ en ‘uw’: consequent; ‘jij’ hier eerder dan ‘U’ wegens de intieme, familiale verhouding tussen de twee vrouwen.
- Tweemaal ‘Gezegend’ op kop van de zin, wat het parallellisme versterkt tussen beide zinnen en de suggestie versterkt dat de eerste ‘zegening’ wortelt in de tweede (een ‘en’ die de verklaring aanreikt).
- ‘In vervulling gaan’ klinkt gewoner dan ‘tot vervulling komen’; ‘vanwege’ werd vervangen door ‘namens’: frisser en recenter van klank.
- De witregels en het inspringen van de directe rede maken de tekst overzichtelijk en bevorderen het goede (en rustige) voorlezen.